

**Філія “Великорудківська гімназія” опорного закладу “Загальноосвітня школа І – ІІІ ступенів ім. М. Башкирцевої” Диканської селищної ради
Полтавського району Полтавської області**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Протокол засідання
педагогічної ради №10
від 01.09.2025

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

« ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА 8 КЛАС »

(17 год)

Розроблена на основі модельної програми «Громадянська освіта. 6–9 клас» для закладів загальної середньої освіти (авт. Васильків І. Д., Кравчук В. М., Танчин І. З.) *«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 19.12.2024 № 1768)*

Підготувала вчитель
громадянської освіти
Бідна Г.Г.

2025 рік

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальний предмет «Громадянська освіта» враховує наступність між предметами та курсами громадянської та історичної освітньої галузі, а також навчального предмета «Етика» соціальної і здоров'язбережувальної галузі, адаптаційного циклу та циклу базової середньої освіти. Також навчальний предмет «Громадянська освіта» закладає основу для наступної роботи в 9 класі над вивченням навчального предмета «Правознавство», в 9 класі разом із курсом «Правознавство» забезпечує формування громадянських компетентностей випускників базової школи.

Головною метою курсу шкільної громадянської освіти є формування і розвиток у громадян України громадянських компетентностей, спрямованих на утвердження і захист державності та демократії, здатності відстоювати свої права, відповідально ставитися до громадянських обов'язків, брати відповідальність за власне життя, за налагодження гармонійних стосунків між членами сім'ї, за життя територіальної громади.

Мета реалізовується через виконання таких завдань:

- сприяння формуванню громадянської національної та культурної ідентичності;
- сприяння всебічному розвитку і функціонуванню державної мови в усіх сферах суспільного життя, підвищення духовного рівня Українського народу та усвідомлення його моральних норм;
- формування поваги до честі та гідності, прав і свобод людини, здатність їх захищати;
- формування громадянської відповідальності за суспільно-політичні процеси, набуття навичок здійснення демократичного управління на місцевому рівні та участі громадян в управлінні державними справами;
- формування і розвиток критичного мислення та медіаграмотності, вміння їх практично застосовувати;
- впровадження ідей інклюзивного навчання;
- формування активної життєвої позиції, здатності до громадських ініціатив і волонтерства;
- формування навичок конструктивної міжособистісної та суспільної взаємодії, яка ґрунтується на взаємоповазі, обмін досвідом і співпраці;
- впровадження принципів солідарності та турботи про спільний добробут.

Програма ґрунтується на визначених Державним стандартом ціннісних орієнтирах, а саме:

- повага до особистості учня та визнання пріоритету його інтересів;
- забезпечення рівного доступу кожного учня до освіти;
- дотримання принципів академічної доброчесності;

- становлення вільної особистості учня, підтримка його самостійності, підприємливості та ініціативності, розвиток критичного мислення та впевненості в собі;
- формування культури здорового способу життя учня;
- створення освітнього середовища без будь-яких форм дискримінації учасників освітнього процесу

В основу навчання покладено компетентнісний підхід, що корелюється з ключовими компетентностями, визначеними Законом України «Про освіту» та основними положеннями Державного стандарту базової середньої освіти Нової української школи.

У вивченні предмета «Громадянська освіта» пріоритетними є:

- віковідповідність, дитиноцентричність, україноцентричність;
- досягнення очікуваних результатів навчання через діяльність (індивідуальну, групову, самостійну, колективну, проєктну, творчу) здобувачів освіти;
- формування громадянської (державної), національної та культурної ідентичності;
- національно-патріотичне виховання та сприяння засвоєнню демократичних норм, цінностей і моделей поведінки як відповідальних громадян України;
- сприяння формуванню розуміння цінностей правової держави (правопорядку), поваги до Конституції та Законів України, державної мови та державних символів, усвідомленню та дотриманню своїх громадянських обов’язків;
- пізнання загальних процесів, особливостей розвитку суспільства та принципів його організації;
- досягнення конкретних результатів у здобутті громадянських знань та умінь користуватися ними;
- критичне мислення і медіаосвіта;
- взаємоповага, відкрите спілкування та ефективна співпраця; – формування поваги до честі та гідності людини, до прав та свобод людини, здатності їх захищати.

Структура курсу	
Розділ I. Культура. Суспільство. Особистість	2 год
Розділ II. Мистецтво жити в суспільстві	4 год
Розділ III. Мистецтво жити в державі	6 год
Розділ IV. Мистецтво спілкування	4 год
Підсумковий урок	1 год

№	Дата	Тема	Очікувані результати навчання	Види навчальної діяльності
Розділ І. Культура. Суспільство. Особистість 2 год				
		Вступ. Структура курсу «Громадянська освіта 8 клас» Культура і суспільство. Базові компоненти культури: мова, цінності, норми.	Учень / учениця: – виокремлює основне і другорядне в тексті [6 ГІО 3.2.1-2] – обґрунтовує користь обміну досвідом та взаємонавчання; пояснює значення освіти в житті людини [6 ГІО 5.1.2-1] Учень / учениця: – визначає та пояснює, що для нього / неї означає належність до соціокультурної спільноти [9 ГІО 5.1.1-1] – визначає способи власної участі в житті класу / закладу освіти / родини / місцевої спільноти [9 ГІО 6.2.1-4] – спільно з однолітками усвідомлено бере участь у громадських заходах або організовує їх [9 ГІО 6.2.1-7] – бере участь у проєктах, спрямованих на утвердження цінності незалежності й територіальної цілісності України [9 ГІО 6.2.1-8]	Робота з підручником Запис власних міркувань Обговорення в парах чи групах Формулювання запитань до тексту Обговорення в парах чи групах Складання повідомлення Створення презентації Створення асоціативного куща Укладання переліку, словника
		Суспільство. Що об'єднує людей у суспільство. Структура суспільства. Людина в суспільстві. Особистість	пояснює, як належність до різних спільнот та зовнішні чинники впливають на формування його/її поглядів та переконань [9 ГІО 5.1.1-2] – аналізує склад сучасного суспільства, своє місце в ньому [9 ГІО 5.3.1-1] – розрізняє додаткові можливості (привілеї) та обмеження за різними ознаками [9 ГІО 5.3.1-4] – виявляє інтереси різних спільнот / груп і шукає шляхи їх (інтересів) узгодження [9 ГІО 6.2.1-3] презентує здобутки рідної та інших соціокультурних спільнот [9 ГІО 5.3.1-2] – визначає способи власної участі в житті класу / закладу освіти / родини / місцевої спільноти [9 ГІО 6.2.1-4]	Рольова гра «Будуємо суспільство» Дискусія, обговорення в групах / парах Написання есею Підготовка тез виступу / доповіді Пошук ілюстративних прикладів до понять теми Обговорення в парах чи групах Порівняння Укладання питальника Добір критеріїв для аналізу молодіжної субкультури Створення мультимедійного продукту Завдання для закріплення знань і вмінь. Онлайн-вправи
		Узагальнення знань з вивченого розділу		
Розділ ІІ. Мистецтво жити в суспільстві (4 год)				
		Самореалізація особистості.	пояснює, як належність до різних спільнот та зовнішні чинники впливають на формування його / її поглядів та переконань [9 ГІО 5.1.1-2] – визначає свої	Створення власної «піраміди цілей» Укладання переліку тез для дискусії

			сильні та слабкі сторони і формулює способи самовдосконалення [9 ГІО 5.1.2-1] – планує своє життя у коротко- та / або довготривалій перспективі, планує способи досягнення своїх цілей [9 ГІО 5.1.2-3] пояснює критерії інклюзивності громадського простору [9 ГІО 2.3.2-1] – бере участь у громадських ініціативах щодо формування інклюзивного простору [9 ГІО 2.3.2-2] – формулює і аргументовано висловлює, відстоює в дискусії власні погляди та переконання [9 ГІО 5.1.2-4] – розкриває сутність принципу недискримінації і виявляє його порушення в повсякденному житті й медіаповідомленнях [9 ГІО 5.3.1-3] – пропонує способи залучення (інклюзії) різних людей у спільноти різного порядку, враховує при цьому думку людей, які потребують такого залучення [9 ГІО 5.3.2-1] – аналізує причини та наслідки дискримінації та утисків в минулому і сьогоденні [9 ГІО 5.3.2-2] – пропонує, як протистояти випадкам дискримінації та утисків [9 ГІО 5.3.2-3] – пояснює природу виникнення стереотипів, критично оцінює стереотипи та упередження [9 ГІО 5.3.2-4] докладно описує проблеми, з якими стикаються різні спільноти (заклад освіти, громада, держава, світ) [9 ГІО 6.2.1-1] – пропонує декілька варіантів розв’язання проблем відповідної спільноти та обирає найоптимальніший [9 ГІО 6.2.1-2] – виявляє інтереси різних спільнот / груп і шукає шляхи їх (інтересів) узгодження для розв’язання проблем відповідних спільнот / груп [9 ГІО 6.2.1-3] – аналізує приклади вирішення конфліктних ситуацій в українському суспільстві та світі [9 ГІО 6.3.1-2] – пропонує способи подолання конфліктів, розв’язання соціальних, політичних та інших суперечностей [9 ГІО 6.3.1-3]	Обговорення в парах / групах Організація колективної акції на підтримку громадянської ініціативи Укладання переліку цінностей Підготовка доповіді / презентації Створення ментальної мапи / асоціативного куща Робота в парах / групах Написання есею Рольова гра Укладання глосарію до теми Створення плаката / постера / інфографіки / презентації
		<i>Мистецтво жити з іншими людьми та з іншими ідеями. Стереотипи. Упередження. Забобони.</i>		
		<i>Проблеми, з якими стикаються різні спільноти. Конфлікти та їх подолання.</i>		Моделювання і вирішення ситуацій Проведення дослідження Обговорення в парах / групах Імітація переговорів Робота з медіатекстами Робота з текстом підручника та додатковими джерелами інформації Графічна візуалізація змістових елементів теми в схемі чи таблиці
		<i>Урок узагальнення знань з вивченого розділу</i>		Завдання для закріплення знань і вмінь. Онлайн-вправи
Розділ III. Мистецтво жити в державі				

		Громадянське суспільство і держава.	визначає важливість для себе громадянства України, пояснює свої права та обов'язки як громадянина [9 ГЮ 5.1.4-3] – пояснює та ілюструє ознаки громадянського суспільства [9 ГЮ 6.1.1-2]	Добір аргументів для дискусії Систематизація інформації з теми Графічна візуалізація змістових елементів теми в схемі чи таблиці Робота в групах / парах Створення ментальної мапи / асоціативного куща Написання есею
		Демократичні цінності та інститути. Демократія.	характеризує роль держави та демократії щодо забезпечення прав людини і створення умов для розвитку особистості [9 ГЮ 5.1.4-1] пояснює та ілюструє розподіл гілок влади [9 ГЮ 6.1.1- 2] – наводить приклади, як громадяни можуть впливати на політичні і суспільні процеси [9 ГЮ 6.1.2-1] – застосовує окремі механізми безпосередньої (прямої) демократії, зокрема електронної [9 ГЮ 6.1.2-2] – використовує принципи врядування, долучається до розроблення правил, які діють у закладі освіти і громаді, виявляє випадки їх порушення [9 ГЮ 6.1.2-3] – аналізує політичне, суспільне і культурне життя в Україні та світі, виклики для демократії і прав людини [9 ГЮ 6.3.1-1] визначає важливість для себе громадянства України, пояснює свої права та обов'язки як громадянина [9 ГЮ 5.1.4-3] – пояснює та ілюструє принцип верховенства права, ознаки правової держави [9 ГЮ 6.1.1-2] – характеризує взаємозв'язок та взаємну відповідальність громадян і держави в розвитку правової культури та збереженні територіальної цілісності держави [9 ГЮ 6.1.3-1]	Рольова гра Робота з текстом підручника та додатковими джерелами інформації Обговорення в парах чи групах Знайомство з онлайн-сервісами електронного урядування Укладання переліку переваг і недоліків Створення інфографіки Моделювання виборів в класі / закладі освіти Створення макету електронної петиції
		Право як нормативний регулятор суспільних відносин. Права, свободи та законні інтереси людини як ціннісний вимір громадянського суспільства і правової держави.	пояснює поняття «гідність» та ідентифікує в минулому та сучасності випадки захисту та порушення гідності людини [9 ГЮ 5.1.3-1] – обґрунтовує необхідність поваги до власної гідності та гідності іншої особи [9 ГЮ 5.1.3-2] – аналізує середовище закладу освіти щодо поваги до гідності та дотримання прав людини (за визначеними критеріями) [9 ГЮ 5.1.3-3] – ідентифікує та моделює ситуації, пов'язані з	Обговорення в парах чи групах Робота з текстом підручника та додатковими джерелами інформації Пошук і аналіз додаткових джерел інформації з теми Графічна візуалізація змістових елементів теми в схемі чи таблиці Створення «Конституції класу» Графічна візуалізація Дискусія Створення медіаконтенту Створення індивідуальних та колективних презентацій Підготовка до

		<i>Урок узагальнення знань з вивченого розділу</i>	порушенням прав людини, та обирає способи захисту цих прав [9 ГІО 5.2.1-1] – пояснює різницю між поколіннями прав людини і значимість прав людини для особи, групи людей і суспільства загалом [9 ГІО 5.2.2-2] – розрізняє права людини і обов’язки громадянина, пояснює взаємозв’язок між правами / потребами та правом і законом [9 ГІО 5.2.2-3]	інтерв’ю. Укладання запитань Моделювання ситуації Робота з текстом підручника та додатковими джерелами інформації Завдання для закріплення знань і вмінь.Онлайн-вправи
Розділ IV. Мистецтво спілкування				
		<i>Ефективна комунікація Живе спілкування.</i>	застосовує критерії для визначення достовірності і повноти інформації [9 ГІО 3.3.1-1] – створює власний інтелектуальний продукт, дотримуючись засад академічної доброчесності [9 ГІО 3.2.2-3] – визначає вплив економічних, політичних, соціальних та культурних обставин на погляди і життєву позицію автора джерела [9 ГІО 3.3.2-1]	Рольова гра Укладання запитань для інтерв’ю Аналіз інтернет-повідомлень Написання інформаційного повідомлення Пошук і дослідження прикладів
		<i>Формування громадської думки. Інформація. Маніпуляції і пропаганда.</i>	визначає сутність, важливість джерела інформації, його пізнавальні можливості [9 ГІО 3.2.1-1] – ставить обґрунтовані/доречні запитання до змісту здобутої інформації [9 ГІО 3.2.1-2] – характеризує інформацію залежно від джерела походження, часу і місця виникнення та способів поширення інформації в суспільстві [9 ГІО 3.2.2-2] – застосовує критерії для визначення достовірності і повноти інформації [9 ГІО 3.3.1-1] – класифікує джерела інформації на підставі їх достовірності, надійності, повноти [9 ГІО 3.3.1-2] – виявляє факти маніпулювання масовою інформацією в текстових і візуальних джерелах [9 ГІО 3.3.3-1] – наводить приклади дії пропаганди в суспільстві [9 ГІО	Обговорення в парах чи групах Створення новинного сюжету Аналіз медіаповідомлень Моделювання ситуації Укладання порадики Визначення критеріїв для аналізу медіа Порівняння медіаповідомлень
		<i>Урок узагальнення знань</i>		Завдання для закріплення знань і вмінь.Онлайн-вправи
		<i>Підсумковий урок</i>		